

'Het was mooi dat iedereen gelijkwaardig was bij MBOin2030' - Tsjerk Bottema

'Je kunt eigenlijk best ver gaan met vernieuwen van je onderwijs - Docente in het mbo

'Ik heb heel veel vrijheid om mijn talent in te zetten' - Daniëlle, Å6

De opbrengsten

MBO in 2030

'Wat een rijkdom aan kennis en informatie!'

Nanke Kraehe over vijf jaar MBOin2030, p. 5

Colofon

Uitgave: Glossy MBOin2030
Datum: 10 maart 2025
Contact: MBOin2030@minocw.nl

Tekst: Martine Hemstede,
diverse auteurs

Fotografie: Wendelisa Ragil,
studenten van het mbo

Vormgeving: Osage

Drukwerk: Xerox

©2025, MBOin2030
Citeren mag, graag met
bronvermelding: MBOin2030
#PoweredByOCW

 **SCAN DE
QR CODE
VOOR DE
MICRO-
BOEKJES**

- P4**   **INTRODUCTIE**
Wat we samen hebben bereikt
- P6**   **DE EXPOSITIE**
Onderwijsvernieuwing door de ogen van studenten
- P8**   **2 FOCUSGROEPEN**
De mensen van het eerste uur
- P10**   **CHALLENGES**
Wat hebben ze bereikt?
- P16**   **DE 10 PRINCIPES**
Methodisch Innoveren
- P18**   **BOEKBESPREKING**
De strandbal
- P20**   **COLLAGE**
Even voorstellen
- P22**   **LLLATER**
Interview
- P26**   **TERUGBLIK**
Met de ambassadeurs

VOORWOORD

Liesbeth van den Berg –
voormalig aanjager van
MBOin2030

In 2019 kreeg ik met een aantal collega's de uitdaging om de strategische verkenning voor het mbo van 'buiten naar binnen' op te pakken. Ik was teamleider (innovatie in regio) bij de directie MBO van het ministerie van OCW. We konden toen niet bedenken dat MBOin2030 zoveel zou bereiken! We zijn gestart met een open aanpak: met een zeer groot netwerk op een interactieve wijze beleid ontwikkelen. Honderden mensen uit de praktijk kwamen meepraten en meedenken over de toekomstbestendigheid van het beroepsonderwijs. Een nieuwe rol voor het ministerie en met een open einde.

Een spannende en logische beweging naar een opener overheid en breed gedragen oplossingen voor ingewikkelde vraagstukken. We hadden het tij mee in een open en wendbare directie en een managementteam dat beleid maken in co-creatie ondersteunde. Het ging vanzelf, toch voelde het wel als een experiment en baanbrekend. Als directie waren we best wel gevorderd met beleid bepalen samen met scholen en de usual suspects. We begonnen ons af te vragen: hebben de mensen in het veld, de betrokkenen in de regio en de studenten zelf hier geen belangrijke bijdrage in te leveren?

En hoe start je dan? KaapZ hielp ons met een theoretische bodem en een programma, maar vooral mensen met lef in ons netwerk hebben geholpen. Cees Brouwer en Wim van Amersfoort waren vanaf de start betrokken. We groeiden met elkaar door in de open aanpak, terwijl we niet precies wisten waar dit zou eindigen. We hebben ook *unusual suspects* benaderd om mee te doen. Eind 2019 hebben we met een werkatelier in Amersfoort met ruim 150 mensen een strategische visie voor een toekomstbestendig mbo in 2030 ontwikkeld. Een hele intensieve dag, met ongelooflijk veel energie.

Door vooral te denken vanuit het eindbeeld, 'hoe moet het beroepsonderwijs eruit zien over

10 jaar', wisten mensen met heel verschillende achtergronden en meningen elkaar te vinden.

Het ministerie faciliteerde dit en was 'slechts' een van de meedenkers. Niet de ivoren toren die beslist. Het vergde veel energie, lef en doorzettingsvermogen van mij en mijn collega's om dit te blijven volhouden. Vaak merk je dat bij veel grote problemen toch naar het ministerie wordt gekeken met de vraag: 'nemen jullie de beslissing maar' of 'willen jullie regelen dat dit gebeurt'. Dat hebben we niet gedaan, we deden dit in co-creatie.

Corona hielp ons niet, maar heeft ons ook niet tegenhouden. De vijf thema's uit de strategische visie zijn verdiept in vijf werkgroepen en met een online werkatelier waar bijna 400 mensen aan deelnamen. De trekkers van deze werkgroepen, geen medewerkers van het ministerie, werden in de kerngroep de bodem onder MBO2030. Als aanjagers vanuit het ministerie hebben Maartje Vedder en ik continu de verbinding gezocht en gevonden, met de trekkers van werkgroepen én onze collega's vanuit de directie.

Na de start van de eerste challenge heb ik afscheid genomen van het ministerie van OCW en MBOin2030 en ben begonnen met een volgend wicked problem bij het ministerie van VWS; het persoonsgebonden budget.

Ik hoop dat de partners van MBOin2030, Katapult, Kennispunt LLO, de LLO Katalysator en Npuls de opbrengsten van MBOin2030 nog verder zullen brengen. Dat nog meer scholen en bedrijven warm worden van de mogelijkheden die ze hebben om het onderwijs toekomstbestendig te maken en de student te helpen zich maximaal te ontwikkelen, een leven lang. Wij hebben ervaren dat er heel veel mogelijk is, ook vanuit het ministerie, als je met lef en enthousiasme aan de slag gaat. En vooral: samen met de mensen om wie het gaat.

WAT WE SAMEN HEBBEN BEREIKT

Een slotconferentie, een glossy, een expositie, een strandbal en microlearnings. Dat is waarmee we nu MBOin2030 afsluiten en dit zijn alleen nog maar de uitingsvormen van onze opbrengsten. Inhoudelijk is er nog veel meer! De inhoud van de microlearnings, een mesopaper, een eindrapportage Dialogisch Valideren, Gepersonaliseerd leren en Veranderende Taken en Rollen van de Docent, een stappenplan voor Regionale Ecosystemen en een 10-tal aandachtspunten voor een methodische, integrale innovatie-aanpak. Wat een rijkdom aan kennis en informatie! Dan ga ik nog voorbij aan het grote netwerk van professionals, frisdenkende en dwarskijkers, met wie en van wie we zo veel geleerd hebben. 3500 volgers op LinkedIn, 11 challengewinnaars, 6 ambassadeurs en vele ondersteunende diensten die hard met ons mee gewerkt hebben om in co-creatie ruimte te geven aan een toekomstbestendig mbo.

Maar waar komen we eigenlijk vandaan? Mijn eerste ervaring met MBOin2030 was tijdens het grote fysieke werkatelier in december 2019. Samen met een zeer divers publiek stonden we aan de lat voor een aanpak van 2 Wicked Problems: flexibilisering van het mbo en dalende studentenaantallen. In een eerder stadium had een groep bezorgde professionals samen met OCW bedacht dat dit de twee thema's waren waarvoor samenspraak met een groot divers publiek nodig was. Hier startte MBOin2030's Open Aanpak, Powered by OCW.

In 2020 en 2021 werden na de fysieke en online (Corona!) werkateliers 5 thema's geformuleerd. Met online werkgroepbijeenkomsten en een grote online cursus (mooc) konden deze thema's uitgediept worden. Ik had me aangemeld voor de 2 thema's Regionale Ecosystemen en Centrum voor Innovatie en Beroepsonderwijs (CIB), die uiteindelijk versmolten tot 1 thema. Moeilijke materie, maar heel interessant. Ik kon zelf vooral putten uit de ervaring die ik opdeed in mijn werk als programmamanager VSV en Human Capital. Daar was sprake van een real time wisselwerking en er bleek voor alle deelnemers heel veel te leren. En al die mensen die ik leerde kennen! Een rijkheid aan perspectieven en overtuigingen, een veelheid aan kennis en informatie overspoelde eigenlijk ons allen. Hier wilde ik graag bij aangehaakt blijven!

Er werd in 2021 een tussenrapportage opgeleverd, met een aantal bouwstenen. De vraag was nu: hoe pakt dit uit in de praktijk? Er moesten challenges komen, een goede manier om het werkveld weer breed te betrekken. Ondertussen was ik aangetrokken als aanjager op Regionale Ecosystemen, met Margot Felix. Samen hardop denkend formuleerden we de mooiste plannen.

Gedurende 2022 en 2023 organiseerden de aanjagers kennissessies, moocs en challenges per thema, met in elke challenge een specifieke opdracht. Elk thema had zijn eigen tempo en dynamiek en de inbreng van het werkveld was van belang voor zowel de inhoud als het ontwerpen van telkens nieuwe stappen in het proces.

In 2024 kreeg ik de kans om als programmamanager te fungeren binnen een klein team van ambassadeurs, om het project naar een afronding te brengen. Een tweeledige opdracht was dat. Enerzijds de Open Aanpak borgen als werkwijze voor de Rijksoverheid, anderzijds de rijke opbrengsten beschikbaar maken voor het werkveld en doorgeven aan nieuwe partners. En dat is precies wat we met deze glossy en de conferentie gaan doen. Het is tijd om het dossier te sluiten, zodat een ander het weer open kan slaan.

Nanke Kraehe

DE EXPOSITIE VAN MBOin2030

Onderwijsvernieuwing door de ogen van studenten

Een expositie moet je zien en ervaren. Dat is helder. Zeker de expo van MBOin2030. Daarin vertellen studenten in korte video's over de voordelen van onderwijsvernieuwing voor hun ontwikkeling. Ze volgen een opleiding die meedeed aan een challenge van MBOin2030. Wat doen de onderwijsvernieuwingen met studenten?

“Hier merk je dat iedereen aan zijn toekomst werkt”

Dana,
studente Ä6

De opleiding *Urban Sport Trainer* aan het ROC van Amsterdam werkt met een digitaal portfolio. Dat heeft voor studenten enorme voordelen, zegt student **Rody**: ‘Je hebt alles wat je leert mooi bij elkaar, dat kan je aan je werkgever laten zien.’ Zo werkt het portfolio als een alternatief CV en tegelijk als certificaat. De manier van werken bevalt **Rody** misschien nog wel beter: ‘Door die nieuwe tool werkt de docent voor jou en wil jij werken voor je docent.’

Jij wilt werken voor je docent

Een app maakt gepersonaliseerd leren makkelijker, ervaren studenten van de zorgopleiding van ROC Mondriaan: met de app krijgen ze inzicht in hun voortgang, waardoor ze kunnen versnellen of verdiepen. **Dylan** vindt dat heel prettig: ‘Zo doe ik minder lang over mijn examens en kan ik focussen op vakken waar ik iets meer moeite mee heb.’ Hij gaat ervan uit dat er zo meer studenten voor de gezondheidszorg komen, ook mensen die al veel ervaring hebben in de praktijk: ‘er wordt echt gekeken van jij nodig hebt.’ **Wisanne** volgt een gepersonaliseerde opleiding tot acteur bij RijnIJssel. Zij geniet vooral van de vrijheid die ze krijgt om haar opleiding zelf in te vullen en de tools te gebruiken die ze daarbij nodig heeft. ‘Nu ik eenmaal die vrijheid voel, gaat het helemaal vanzelf. Ik ontdek wie ik zelf ben, waar ik energie van krijg. Dat is ook waar onderwijs over gaat.’

‘Ik ervaar dat ik heel veel vrijheid heb om mijn talenten in te zetten in mijn werk’, vertelt **Daniëlle** van de opleiding Ä6 op SintLucas. ‘Op mijn vorige opleiding zaten veel studenten puur om een diploma te halen’, zegt **Dana**. ‘Hier merk je dat iedereen aan zijn toekomst werkt’. Docenten ondersteunen studenten daarbij als kerncoach, maar ook studenten helpen elkaar met feedback en ondersteuning.

Vrijheid

Ä6 deed mee met één challenge, maar eigenlijk voerden ze alle onderwijsvernieuwingen van MBOin2030 in een keer in: docenten werden kerncoaches, studenten ontwikkelen zichzelf met een gepersonaliseerd onderwijsprogramma in dialoog met hun coach, binnen een maatschappelijke context. Studenten zijn actief in buurthuizen, helpen bedrijven met het vormgeven van websites en maken kunst in opdracht.

Wil je de expositie toch echt zelf zien? Dat kan! Het kennispunt LLO neemt de expositie de komende maanden mee in de Tour d’LLO Next. Bij het verschijnen van deze glossy kun je de expositie hier nog bezoeken:

Summa College
in Eindhoven
3 april

Mondriaan College
in Den Haag
15 april

Kantoor
MBO Raad,
tot 2030

We maken een flinke sprong naar Aruba, waar **Loucette Reppenhagen**, docente uit Zuid-Limburg, een mbo opleiding heeft opgericht binnen een regionaal ecosysteem in ontwikkeling. De Design Academy brengt de toeristische industrie, culturele ontwikkeling, onderwijs en overheid bij elkaar in een samenwerking die alle partijen versterkt. Studenten maken duurzame souvenirs van afval, bijvoorbeeld van de duizenden wijnflessen die hotels over hebben. Die gaan in de shredder in de kelder, zodat studenten er mooie dingen van kunnen maken die verwijzen naar de roots van Aruba. Zo dient de samenwerking allerlei doelen: recycling, culturele ontwikkeling, een verdienmodel waar toeristen eerder onpersoonlijke Chinese prullen kochten. Creatieve jongeren blijven op het eiland, leren in de praktijk en stromen makkelijker door naar werk. En er ontstaan meer banen. ‘Ik leer ontzettend veel nieuwe dingen’, zegt student **Josmar**. Ook andere studenten zijn gelukkig met de eerste creatieve opleiding op het eiland.

Duurzame souvenirs

Mensen die de expositie zagen zijn er enthousiast over. ‘Ik realiseer me ineens dat je best ver kunt gaan met vernieuwen van je onderwijs’, zei een docente toen ze de expositie had gezien. ‘Je moet gewoon durven.’ Wetenschapper **Max Herold**, die MBOin2030 ondersteund heeft in het samenwerken met de samenleving, vindt de expositie ‘supermooi’. Je kunt hier echt zien en ervaren dat het werkt, samenwerken aan beleid.’ Een studente die meewerkte aan de expo kreeg spontaan hulp bij het vinden van een traineeship toen beleidsmakers haar verhaal hoorden.

Bijna zes jaar geleden hoorden ze voor het eerst van de plannen van het Ministerie van OCW voor een strategische verkenning naar een toekomstbestendig beroepsonderwijs. Karin Collombon (provincie Limburg) en Tsjerk Bottema (Gemeente Súdwest Fryslân) werden enthousiast: de regio zou aan het woord komen in Den Haag, actuele problemen in het beroepsonderwijs konden ze over het voetlicht brengen. Voor Gemma van der Ploeg (KaapZ) was het een van haar eerste landelijke projecten. Hebben ze het gevoel dat MBOin2030 hun idealen heeft waargemaakt, vraagt programmaleider Nanke Kraehe.

Gemma van der Ploeg is trots op wat er is bereikt. 'Wij zijn eigenlijk drager van de open aanpak zoals die is toegepast bij MBOin2030', zegt ze. Zij werd gevraagd om een proces te organiseren waarin met alle betrokken partijen werd gewerkt aan een visie en agenda voor een toekomstbestendig mbo. Het is haar werk om diverse gezelschappen te begeleiden die een complexe maatschappelijke opgave hebben.

En complex was het, vertelt Karin Collombon van de provincie Limburg. 'In onze regio is de krimp van het aantal studenten echt een issue. MBOin2030 gaf ons de kans om die vraag te koppelen aan de strategische verkenning aan het begin van een nieuwe Kabinetsperiode en zo mee te denken over beleid.' Ook in Fryslân was de demografie de trigger, vertelt Tsjerk Bottema: 'We zagen het aankomen in het mbo, op het primair onderwijs hadden we al veel minder leerlingen. Daar kwam bij dat de vraag van de arbeidsmarkt en de studenten van het mbo niet goed op elkaar aansloten.' Karin en Tsjerk organiseerden mede de eerste bijeenkomst met de zwerm.

Gemma werd gevraagd door Maartje Vedder en Liesbeth van den Berg om in een interne bijeenkomst met accountmanagers mee te denken over de manier van werken. 'Zij wilden het anders doen dan ze gewend waren. Ze wilden samen met het onderwijs en het werkveld een nieuwe visie op het onderwijs maken. We hebben twee groepen samengesteld met heel diverse mensen, die gezamenlijk nadachten over doelmatigheid van het onderwijs in tijden van krimp en flexibilisering van het onderwijs. 'We hadden the whole system in the room.' Nanke Kraehe vult aan: 'Dat was ook de eerste bijeenkomst waar ik bij was. Het energieniveau was daar enorm

hoog, kan ik me herinneren.' Gemma knikt. 'Het is goed als mensen elkaar goed leren kennen tijdens zo'n meeting. De groep was echt eigenaar van de resultaten.'

Welke successen waren er nog meer, vraagt Nanke. Karin vond het een goede ontwikkeling dat het ministerie wat meer naar buiten ging en meer contacten legde in de regio. 'Ik heb zelf ook meer mensen leren kennen, uit Friesland en van het ministerie. Ik heb kennis opgedaan die ik in mijn regio kan gebruiken, en in mijn adviezen.'

Tsjerk vindt het vernieuwend en moedig van het ministerie dat het deze stap heeft gezet. En het netwerk wordt steeds groter, merkt Gemma op. 'We begonnen met twee keer 75 mensen, nu heeft MBOin2030 3500 volgers.'

Karin vond het jammer dat de beweging zich steeds meer richtte op processen binnen het onderwijs. 'Dat is niet direct mijn expertise. Misschien was het ook wel de bedoeling: in de uitwerking van de ideeën komt het onderwijs meer centraal te staan.' Tsjerk vindt het een logische stap. 'De vragen die voorliggen gaan over het onderwijs. Hoe verhoudt het werkveld zich tot het onderwijs? Wie kan certificeren? Waar vindt onderwijs plaats? Daar ben ik benieuwd naar.' Nanke zet uiteen dat veel van de doelen van MBOin2030 zijn gehaald. 'Doordat wij ze op de agenda hebben gezet, maar ook omdat we de tijdgeest mee hadden.' Wat betreft Tsjerk is er nog een wereld te winnen: 'In de rest van het onderwijs wordt je niveau afgemeten aan het vak waar je

"Het was mooi dat iedereen gelijkwaardig was bij MBOin2030"

het slechtst in bent. Dat is onnozel, maar ook kennisvernietiging. In het mbo kun je snel naar een deelniveau. Dat moet elders in het onderwijs ook kunnen.' In elk geval hebben ze hun ervaring met de open manier van werken meegenomen naar hun eigen werkveld. Karin is nu bezig met de circulaire economie. Daar zou deze aanpak kunnen helpen. 'Het is nu nog een te klein feestje.' Gemma herinnert zich het botsen met de gevestigde orde. Bekende stakeholders van de overheid schoten in de weerstand van de vernieuwende ideeën van MBOin2030. Dat hoort erbij. 'Mensen willen van tevredenheid naar vernieuwing via de kamer van zelfgenoegzaamheid, maar dat poortje bestaat niet', constateert ze. 'Iedereen doet pas mee als ie eraan toe is.'

Tsjerk Bottema denkt bij elk traject na hoe je dat niet allemaal achter je eigen bureautje kunt bedenken. Het mooiste vond hij dat alle actoren op basis van gelijkwaardigheid bij elkaar gebracht waren. 'Als je echt iets wilt veranderen in een complex veld, is dit in het begin een tijdrovende maar uiteindelijk heel goede aanpak.' Gemma knikt:

'Uiteindelijk levert het echte verandering op.'

Want uitdagingen genoeg in het mbo, daar is iedereen het over eens. Neem nu de kleine opleidingen in de regio die dreigen te verdwijnen, zoals de bakkersopleiding, terwijl er tegelijk een tekort aan bakkers is. Ook voor de leefbaarheid van de regio en van de hele BV Nederland

zijn deze opleidingen essentieel. Veel studenten kiezen voor opleidingen waar minder behoefte aan is. Gemma: 'Wij vergeten bij transities dat we onze mensbeelden moeten bijstellen. Kunnen we de vrije studiekeuze nog helemaal volhouden? Ons energiesysteem is voor 99,999 procent betrouwbaar. Kunnen we dat volhouden? Daar kunnen we doorbraken organiseren.'

DE MENSEN VAN
HET EERSTE VUUR

HOE GAAT HET MET

Elf teams uit onderwijs en bedrijfsleven zijn in vier challenges aan de slag gegaan met onderwijsvernieuwing in de praktijk. Ze deelden hun successen, waardoor de innovaties van MBOin2030 nu overal in het mbo opduiken. Drie teams vertellen over hun winnende idee.

De tijd is echt rijp voor meer persoonlijk en beroepsgericht onderwijs, zegt Paula Willemse. Er zijn nog nooit zoveel mensen met dialogisch valideren bezig geweest als nu. De regelgeving is versoepeld. Bedrijven zitten te springen om snelle, gerichte en flexibele opleidingen voor hun werknemers. Deze challenge wordt gevolgd door tientallen grote bedrijven. En steeds meer werknemers hebben behoefte aan om- en bijscholing op maat. Daarom hebben Paula Willemse van IVA Onderwijs en Dymphy Kees van Yuverta, winnaars van de MBOin2030-challenge dialogisch valideren, er vertrouwen in dat het gaat lukken om dialogisch valideren binnenkort breed uit te rollen in het mbo voor volwassenen.

Dialogisch valideren is het gesprek tussen werknemer, onderwijs en bedrijfsleven over wat de werknemer al kan en wat hij of zij nog wil leren in relatie tot de arbeidsmarkt. Dat gesprek lijkt heel logisch, want wie wil er nou niet onnodig leren voorkomen? Het vraagt alleen nogal wat van de inrichting van het onderwijs, en dat onderzoeken *Paula en Dymphy*. 'De lesmaterialen zijn nu niet zo gericht op de werkprocessen en het is vaak niet mogelijk om de ontbrekende delen van het onderwijsprogramma apart te volgen' schetst *Dymphy Kees* de situatie. 'Daarom stellen we voor om het kwalificatiedossier, waar alle werkprocessen in staan, te verdelen in modules rondom authentieke beroepsvaardigheden. Dat zijn zaken die iemand moet kunnen op de werkvloer. Die stukjes kun je apart toetsen en belonen met een mbo-certificaat.'

Paula Willemse: 'Die structuur van blokjes noemen we de ruggengraat van het onderwijs. Sommige studenten beginnen bij blok 1, anderen bijvoorbeeld bij blok 4, als ze de werkprocessen van de eerste blokken aantoonbaar beheersen. Deze ruggengraat van vaste modules is volgens ons de missing link om dialogisch valideren goed te kunnen invoeren.' *Dymphy Kees* vult aan: 'Je hebt deze heel strakke structuur nodig om flexibel onderwijs te kunnen geven. Dat lijkt tegenstrijdig, maar als voor een docent precies duidelijk is wat zijn studenten nog moeten leren, kan hij een klassikale les wijden aan een of twee blokken die iedereen in zijn pakket heeft. De studenten krijgen veel minder klassikale lessen. Ze leren door begeleide zelfstudie.' Studenten kunnen bewijzen dat ze een blok beheersen met een proeve van bekwaamheid.

Het bouwen van die ruggengraat is specialistenwerk. Moeten scholen dat allemaal zelf doen, per opleiding? Komt er een richtlijn hoe je dat het beste kunt aanpakken? *Willemse*: 'Op mbo-scholen zijn onderwijskundigen

helaas niet zo dik gezaaid. Sommige opleidingen zijn veel te klein om dat zelf te doen. We werken daarom aan een eerste richtlijn voor scholen.' Dat is ook fijn voor examencommissies op scholen, want die krijgen nu een berg nieuwe bewijzen op hun bord.

Dan zijn er nog de formele belemmeringen: een school moet elke student verplicht 200 uur contactonderwijs geven per jaar om het onderwijs vergoed te krijgen. Hoe doe je dat als de student veel meer zelf aan de slag gaat? Er zit meer ruimte in de wet dan scholen denken. Zo denken veel scholen dat je altijd een examen moet afnemen aan het einde van een opleiding. 'Dat hoeft niet', zegt *Paula Willemse*. 'De wetgever bepaalt niet hoe of wanneer je examens afneemt. Je mag per module een deelexamen afnemen. Maar je moet wel transparant zijn voor studenten.' Sommige studenten volgen een deel van het lesprogramma niet. Hoe beoordeel je dan of iemand beroepsbekwaam is? De kwaliteit van de beoordelaars wordt dan belangrijker. Bepalen of iemand beroepsbekwaam is of niet is nog lastig genoeg, zegt *Paula Willemse*: 'je moet kunnen beoordelen of een werknemer de juiste vaardigheden, kennis en houding heeft voor zijn beroep. Daarom pleiten wij ook voor examens met iemand van de werkvloer erbij'.

Kortom: heel wat hobbels. Gaat het echt lukken, dialogisch valideren in het mbo invoeren? *Dymphy Kees* lacht: 'Ik denk het wel', zegt ze. 'Als het eenmaal is ingevoerd, is het voor werknemers, bedrijven en onderwijsinstellingen ineens heel logisch en veel eenvoudiger. Alleen de weg er naartoe is ingewikkeld. Daar moeten we met de andere challenge-deelnemers heel goed over nadenken.'

SintLucas en de portfolio-app

De creatieve vakschool SintLucas heeft het onderwijs radicaal omgegooid in een nieuwe pilotklas die Æ6 heet. Geen lesuren en frontaal onderwijs per vak meer, maar uitgaan van de lerende student en wat die nodig heeft om van betekenis te kunnen zijn in de wereld. De voormalige multimediaschool is begonnen in een ruimte die A6 heet op de Dutch Design Week, maar A6 is ook een papierformaat en een weg. Een leerroute, zeg maar.

Studente *Aniek van Erp* deed vooral veel digitaal, tot bleek dat ze dol is op priegelen met stof en pailletten. Daar maakt ze nu ontwerpen van die ze digitaal vastlegt. Samen met *Sesayar Scharrenberg* heeft ze daarnaast een communicatieplatform voor school ontwikkeld dat lijkt op Magister, maar dan veel leuker. Je kunt er je werk in presenteren, hulp vragen aan mensen binnen en buiten de school en je werk delen. De creatieve ontwerpen van de studenten gaan over de grenzen van de creatieve vakken heen.

De Æ6-groep van SintLucas plant zijn ontwikkeling nu een paar maanden met de app Groow. *Mike Verheijen* is volgens zijn docenten specialist in de app. Hij heeft zijn hele portfolio van schilderijen en digitale toepassingen van zijn werk ondergebracht in de app. Helpt het hem om zijn persoonlijke groei in kaart te brengen? 'Nee, nog niet', zegt *Mike* stellig. 'Het programma is nu nog heel standaard. Van alle stappen die je kunt zetten is er maar één kaartje. Bijvoorbeeld van de stap 'leren'. Terwijl ik eigenlijk in elke stap van het proces leer.' *Mike* gaat meedenken over het aanpassen van de app aan de creatieve en flexibele opleiding die hij volgt bij SintLucas. *Mirelle van Beers* en *Pieter van Klaveren* hebben via de challenge dialogisch valideren een innovatiebudget van 25.000 euro gekregen om Groow aan te passen aan het gepersonaliseerde onderwijs van SintLucas.

Radicale keuze

'Deze opleiding heeft een radicale keuze gemaakt en de lerende student helemaal centraal gesteld' zegt aanjager van MBOin2030 Ruud Duvekot. 'De student bepaalt zelf wat hij leert. In overleg met zijn docenten en in samenhang met de arbeidsmarkt. Altijd in verbinding. Respect voor elkaar en luisteren naar elkaar zijn randvoorwaarden. Dat hebben ze bij SintLucas heel goed begrepen.' De app Groow kunnen studenten gebruiken om zichtbaar te maken wat ze leren. Maar ze kunnen ook alles wat ze online delen in de app verzamelen. Duvekot: 'Zo kunnen ze goed zien wat ze geleerd hebben, maar ook hoe ze zich buiten school hebben ontwikkeld.' *Ruud Duvekot* is blij dat de app Groow zowel voor studenten

als voor opleidingen goed op te schalen is: 'Deze aanpak kunnen andere opleidingen in Nederland zo overnemen.'

Libi

Het onderwijsontwerp dat ten grondslag ligt aan Æ6 heet Libi, Surinaams voor 'Leven'. Je leert tenslotte overal, niet alleen op school. Zo hebben de studenten een eigen huisstijl ontwikkeld voor de laatste Dutch Design Week, maar ook soep gekookt op Kerstavond in het plaatselijke buurthuis. Social design dus. Het onderwijs wordt om de student heen vormgegeven. Studenten leren wie ze zijn wat ze willen leren en wat hun impact is in de samenleving. Uiteindelijk wil SintLucas dit onderwijsontwerp op de hele school invoeren. De grote inspiratiebron voor dit nieuwe onderwijs is *Bram van Hoof* en jongens zoals hij. *Bram* werd bijna van school gestuurd omdat hij niet in het schoolsysteem paste. Maar hij had als rapper wel een enorme fanbase op de sociale media en werkte volop samen met bedrijven en andere maatschappelijke partijen. Hij bedacht samen met *Sidney Lasoe* de naam Libi en zette de puntjes op de Æ van Æ6. Hij komt nog regelmatig op school om kansarme jongeren te begeleiden naar een goede toekomst. Hij is nog steeds zeer succesvol en inspirerend, zowel in zijn werk als in de waarde die hij toevoegt aan de wereld.

Mike is begonnen als vrij kunstenaar, maar heeft bijvoorbeeld veel geleerd van het maken van zijn eigen website voor zijn schilderijen en het posten van timelapses van het schilderproces. Hij trekt er veel volgers mee. Dat maakt zijn kansen op de arbeidsmarkt nog groter.

Out of the box

Zsófi Lác gebruikt het fysieke planbord van Groow om haar stage te plannen. Ze wil graag bij een crossmediaal bedrijf in Spanje aan de slag. 'Dat bureau denkt heel erg out of the box. Ik ben halverwege het jaar overgestapt naar Æ6. Ik zag de studenten op de Dutch Design Week en dacht: wow. Deze opleiding heeft geen grenzen. Ik deed Crossmedia, maar ik wilde ook video's maken en tekenen. Hier kun je al je talenten combineren.' Ze heeft het hele proces naar een stage uitgelegd op tafel en bespreekt het plan met *Mirelle van Beers*, haar kerncoach. *Mirelle* luistert, geeft tips en stelt *Zsófi* gerust. Het fysieke bord past bij *Zsófi*: 'Ik kan heel makkelijk schuiven met de blokjes als mijn plan verandert. En straks kan ik het zo overnemen in de app.'

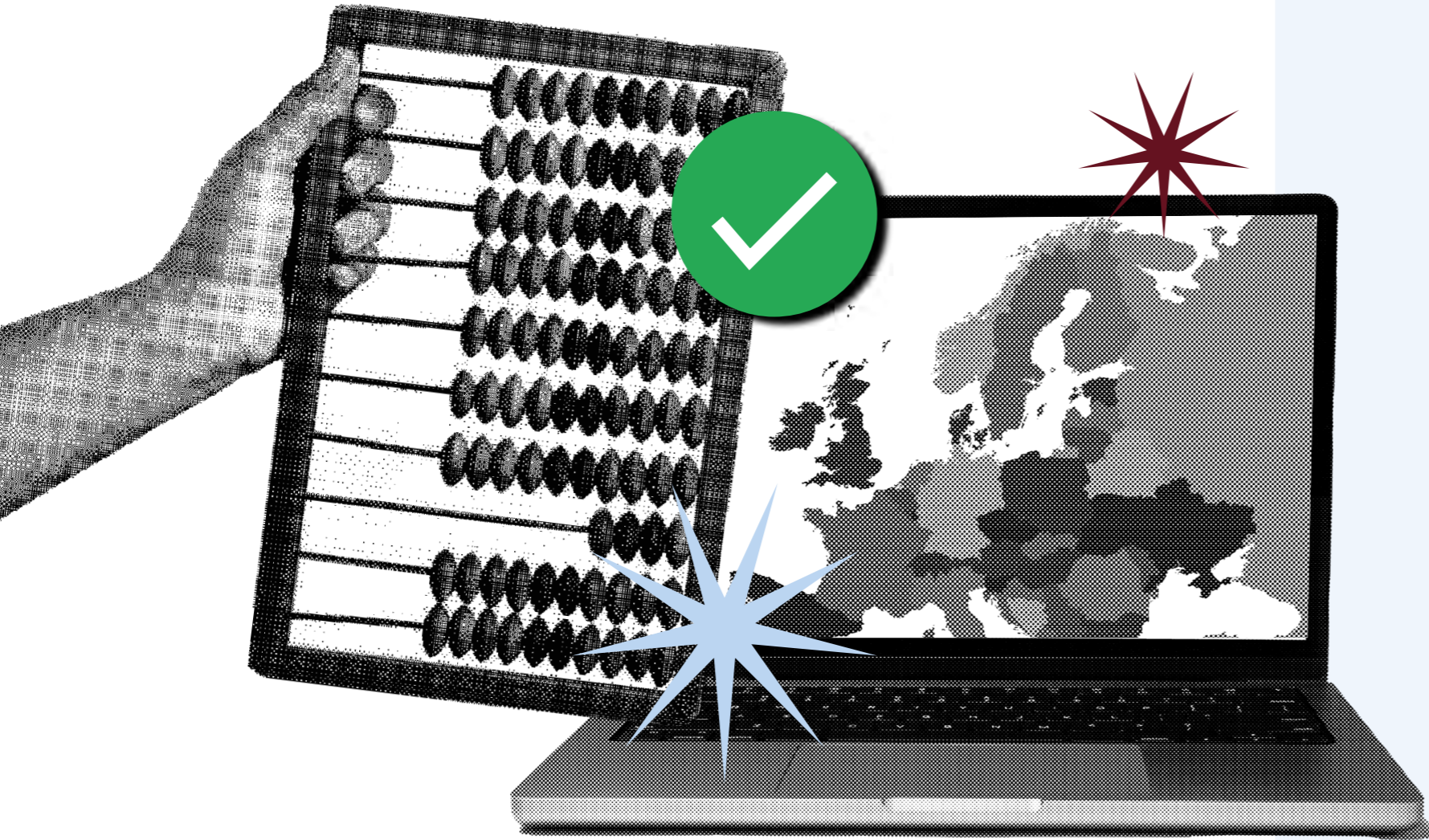
Ook docent en onderwijsvormgever *Mirelle* kijkt uit naar de aanpassingen in Groow: 'Het dashboard van Groow is nu een chaos. Alle profielen van studenten staan door elkaar en ik kan niet op student zoeken. We gaan daar snel mee aan de slag', zegt ze enthousiast. Verder moeten de focusgebieden van de opleiding gematcht worden met vaardigheden, zodat de vorderingen van de studenten duidelijk worden. Ook de opleiding leert in de praktijk: 'We zijn de opleiding Æ6 aan het ontwikkelen en tegelijk met de eerste groep studenten begonnen. Dat betekent dat we samen met Studio Tast iets moeten ontwerpen in Groow om het examenportfolio te kunnen maken. Anders kunnen studenten straks geen eindexamen doen. Dat is spannend.'

Szofi Laczs
studente Æ6

Gepersonaliseerd leren bij Noorderpoort & MemoryLab

Van traumatische ervaring
naar successen in rekenen

Studenten in de zorg vinden rekenen niet leuk. Ze hebben ook het gevoel dat ze er niet goed in zijn. Nooit zullen worden ook. Maar ze hebben deze basisvaardigheden in rekenen wel nodig om door te kunnen naar het vak verpleegkundig rekenen. Hoe tel je anders vier doses paracetamol bij elkaar op? Of hoe bereken je het aantal injectiespuiten voor een afdeling?

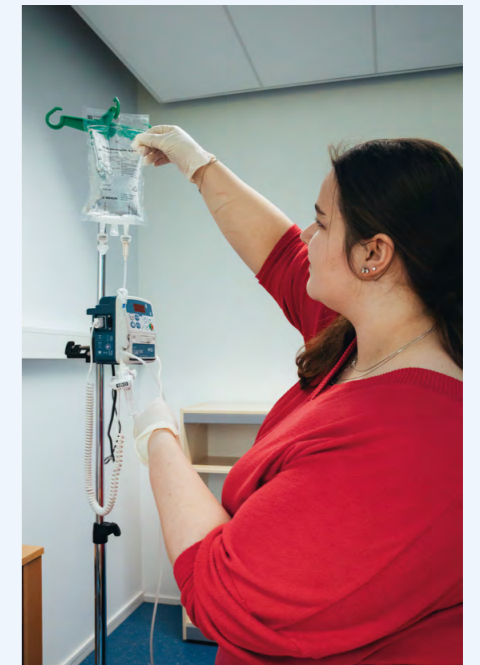
Dat kunnen de studenten op hun eigen niveau en in hun eigen tempo leren met de tool van MemoryLab. Het programma is makkelijk in gebruik en past zich met AI automatisch aan aan het niveau van de student. Zo leer je tien procent beter en sneller dan tijdens een les of uit een leerboek, blijkt uit onderzoek. MemoryLab en Noorderpoort wonnen de challenge Gepersonaliseerd Leren van MBOin2030 met deze aanpak. Hij wordt nu uitgerold over vier vestigingen van Noorderpoort. Ook het Alfa College gaat meedoen.

De studenten van vier klassen op niveau 4 hebben vier weken kunnen oefenen met het programma. Vandaag zijn de mensen van MemoryLab in de klas om te horen hoe dat bevalen is. Een aantal studenten vond de stof veel te makkelijk, anderen durfden nog niet aan modules met moeilijke namen te beginnen. 'Veel studenten hebben een wat traumatische ervaring met rekenen. Ze zaten vanaf de basisschool in groepjes voor extra ondersteuning. Dit programma helpt deze studenten wat zekerder van hun zaak te worden', zegt *Marjan Bolt-Swart*, beleidsadviseur onderwijs bij Noorderpoort. 'Het rekenniveau van de studenten is bij de start van de opleiding heel wisselend. Sommigen komen net van de havo, anderen stromen door na een niveau 2-opleiding. Dan is deze gepersonaliseerde methode heel geschikt.' Het is voor Noorderpoort van belang dat studenten niet uitvallen op de rekentoets. 'We hebben alle handen nodig in de zorg. Het zou doodzonde zijn als gemotiveerde studenten niet door kunnen met hun opleiding vanwege hun rekenvaardigheden.'

Adaptief leren

MemoryLab heeft al veel ervaring met vakken als rekenen en topografie op de basisschool. Dit is de eerste keer dat het programma op maat wordt gemaakt voor mbo-studenten. Daar is de tool heel geschikt voor: 'Hier is de variatie tussen studenten veel groter. Het mooie van adaptief leren is dat alle studenten op hun eigen niveau aan de slag kunnen.' Vooral leerlingen met een forse achterstand hebben daar baat bij, zegt *Van Rijn*: 'Een kleine vooruitgang maakt voor deze groep heel veel uit. Ik hoorde van een studente die enthousiast aan de slag is gegaan met de tafels. Die had ze nooit goed geleerd op de basisschool en nu kent ze ze. Echt heel fijn.'

In de klas voel je de weerstand bij de studenten. Docent *Steph Sikkens* zei het al: 'Deze studenten zitten niet te springen om rekenen. Maar ze hebben het basisoniveau wél nodig. Ook voor een goede deelname aan de samenleving.' Docente *Simone Warners*: 'MemoryLab helpt studenten over hun weerstand heen met succeservaringen.'

De studenten moeten eerst een test maken om de voortgang van de afgelopen vier weken te meten. Sommige studenten zuchten diep. Daarna geven ze feedback. Veel studenten zijn begonnen met een onderwerp dat ze makkelijk vonden, voor de zekerheid. Anderen vonden de stof juist te makkelijk. Uit de statistieken blijkt dat ze hard gewerkt hebben aan bijna alle onderdelen. Ze blijken ook enthousiast over MemoryLab: bijna alle studenten geven aan dat ze deze methode ook willen gebruiken bij andere vakken. Als *Hedderik van Rijn* van MemoryLab deze uitslag ziet, glimlacht hij: 'Het is zo mooi om fundamenteel onderzoek in te kunnen zetten om mensen met een achterstand in rekenen direct te helpen.'

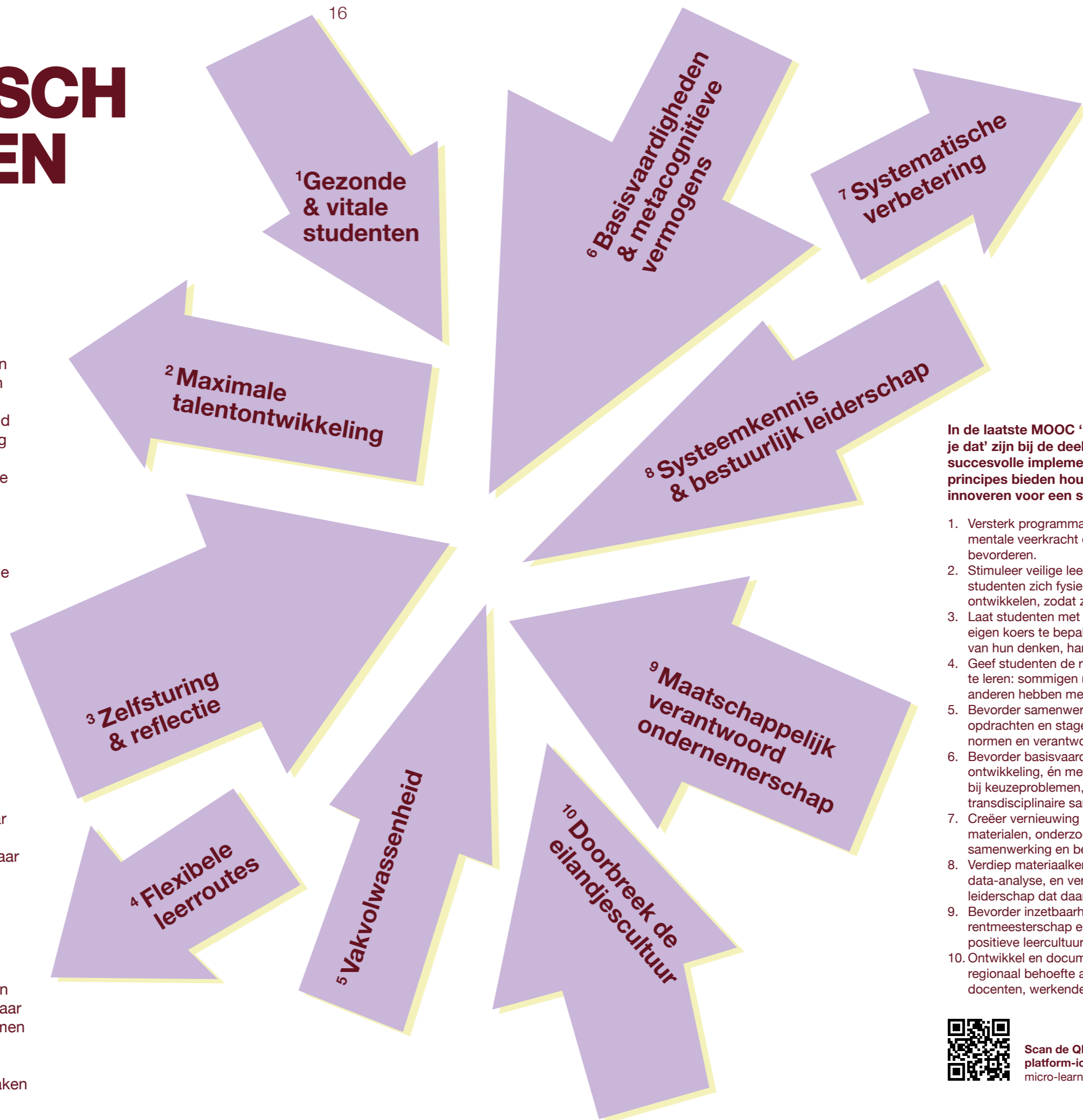
METHODISCH INNOVEREN

Het Ministerie van Onderwijs en het beroepsonderwijs wilden verkennen hoe het onderwijs flexibeler zou kunnen worden, vanwege krimpende studentenaantallen en tekort aan personeel. Ook studenten hebben behoefte aan flexibel onderwijs: ze hebben motivatieproblemen, keuzestress en veel studenten vallen uit. Docenten die hard werken om die vernieuwing in hun lessen op te nemen ervaren de nodige weerstand, bij collega's, schoolleiding en werkveld. Niet omdat niemand het wil, maar omdat onderwijsvernieuwing lang duurt. Daarom begon MBOin2030 met een open verkenning: samen met maatschappelijke partners zoeken naar oplossingen.

Het werkveld komt ook uitdagingen tegen: Inefficiënte productie en tijdsplanningen die uitlopen. Grote projecten als de energietransitie en de woningbouw kampen met oplopende kosten. En wat te denken van de structurele personeelsproblemen in de zorg of de veiligheidssector? De samenwerking tussen onderwijs en werkveld in duurzame regionale ecosystemen is niet vanzelfsprekend, maar kan wel een rol spelen in maatschappelijke ontwikkelingen. 'Flexibilisering' en 'krimpende studentenaantallen' werden Wicked Problems genoemd: zoveel spelers in het veld, problemen in verschillende sectoren die in elkaar grijpen en die je niet zonder elkaar kunt oplossen. Het werd dus zoeken naar integrale oplossingen, vanuit het mbo, want daar komt alles samen.

In eerste instantie werd op 4 verschillende thema's ingezet. Al snel bleek dat onderwijsvernieuwing direct raakt aan alle thema's. Ze zijn met elkaar verbonden. Gepersonaliseerd leren, dialogisch valideren en de taken en rollen van docenten komen bij elkaar in het nieuwe onderwijs in regionale ecosystemen of centra voor beroepsonderwijs en innovatie.

Marc van der Meer – Ambassadeur Nieuwe taken en rollen van docenten

In de laatste MOOC 'Nieuwe leerroutes, zo doe je dat' zijn bij de deelnemers tien principes voor succesvolle implementatie getoetst. Deze tien principes bieden houvast om methodisch te innoveren voor een sterk mbo:

1. Versterk programma's die een gezonde levensstijl, mentale veerkracht en ecologisch bewustzijn bevorderen.
2. Stimuleer veilige leeromgevingen waarin studenten zich fysiek, mentaal en sociaal optimaal ontwikkelen, zodat ze gemotiveerd zijn.
3. Laat studenten met een kompas werken om hun eigen koers te bepalen door hen bewust te maken van hun denken, handelen, en persoonlijke groei.
4. Geef studenten de ruimte om in hun eigen tempo te leren: sommigen maken sneller stappen, anderen hebben meer oefening nodig.
5. Bevorder samenwerking van studenten bij opdrachten en stages, zodat ze professionele normen en verantwoordelijkheid ontwikkelen.
6. Bevorder basisvaardigheden en algemene ontwikkeling, én metacognitieve vermogens bij keuzeproblemen, besluitvorming en transdisciplinaire samenwerking.
7. Creëer vernieuwing met inputs (mensen, materialen, onderzoek) en reflecteer op de samenwerking en bereikte resultaten (impact).
8. Verdiep materiaalkennis, procesinzicht, ict en data-analyse, en versterk het onderwijskundige leiderschap dat daarbij hoort.
9. Bevorder inzetbaarheid, moreel besef, rentmeesterschap en zeggenschap om een positieve leercultuur te creëren.
10. Ontwikkel en documenteer leerroutes waar regionaal behoefte aan is gericht op studenten, docenten, werkenden en bedrijven.

Scan de QR-code of kijk op platform-io.eu voor verschillende micro-learnings over dit thema.

DE STRANDBAL

Samenwerken voor lefgozers m/v/x

Vier voorlopers van heel verschillende samenwerkingsverbanden tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid hebben hun ervaringen met samenwerken op papier gezet voor iedereen die werkt in een zogenoemd regionaal ecosysteem of publiek-private samenwerking (PPS). Het resultaat is vrolijk en kleurrijk: **De Strandbal**.

Iedereen met een beetje ervaring in zo'n samenwerkingsverband weet dat dingen niet altijd vanzelf gaan maar dat zo'n grote en complexe samenwerking wel heel inspirerend kan zijn. Omdat je echt invloed hebt op maatschappelijke uitdagingen, zoals de grote werkloosheid in Rotterdam, of voedselverspilling. Of omdat je mbo-studenten ondersteunt bij het doen van praktijkgericht onderzoek en onderwijs. Of omdat je samen een heel nieuwe creatieve beroepsopleiding kunt oprichten op Aruba, zoals de auteurs van **De Strandbal**.

Duurzaam

Het verhaal gaat over deze ervaringen maar is tegelijk een bron van kennis en inspiratie voor ecosystemen in verschillende ontwikkelingsfasen. Want hoe bouw je nou een sterk ecosysteem? Waar wil je naartoe en hoe werken de partners samen? Hoe ga je om met nieuwe inzichten en hoe zorg je dat al die innovaties duurzaam gebruikt gaan worden? De tekst is naar eigen inzicht te lezen: van voor naar achter, per bijdrage en per thema.

Bloopers

Deze tool is geen rigide stappenplan, maar heeft de vorm van een strandbal met acht banen en een kern. Die kern is het belangrijkste: dat is de droom die aan de basis ligt van de samenwerking. Dat waar je het allemaal voor doet: het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken. Streven naar een schonere, eerlijker wereld waarin iedereen kansen krijgt om zijn talenten te ontwikkelen. Daar omheen liggen de stappen die (in willekeurige volgorde) leiden naar het verwezenlijken van je droom: een plan maken, draagvlak creëren, de financiën en kennis borgen natuurlijk, maar ook de bloopers die je onvermijdelijk maakt. Zo geeft *Junion Hanenberg* van *IntelligentFood* de tip om niet te goedkoop in te kopen. Dat voorkomt dat je blijft zitten met een kantoor vol onbruikbare flessen, omdat er geen Nederlands dopje op past.

Loucette Reppenbergen ontdekte dat de cultuurverschillen tussen Nederland en Aruba in een internationaal ecosysteem veel

aandacht verdienen. 'Houd de communicatie altijd open en transparant', adviseert de oprichter van Design Academy Aruba, zodat je weet wat je van elkaar kunt verwachten. En neem daar vooral de tijd voor.

Rianne Veldt-Meijer is practor binnen het Leiden Centre for Applied Bioscience, een samenwerkingsverband tussen mbo en hbo en tussen praktijk, onderzoek en onderwijs. Ze ontdekte dat het in zo'n complexe omgeving lastig is om de omvang van een project goed in te schatten. Ze adviseert een tool die je daarbij kunt inzetten.

Farah Marzak zou het liefst met haar initiatief Voor Goed iedere kwetsbare Rotterdammer een kans op zinvol werk bieden. Dat deed ze al samen met een heleboel partijen in de stad, waaronder sociale ondernemingen. Het bleek effectief om ook nog het mkb bij deze samenwerking te betrekken. Zo werd het aantal beschikbare banen ineens veel groter.

Leren

De vier voorlopers, *Junion Hanenberg*, *Loucette Reppenbergen*, *Farah Marzak* en het team *Walter Zuijderduin* en *Rianne Veldt-Meijer*, zijn goudeerlijk geweest om jou de kans te geven van hun ervaringen te leren. De ervaringen zijn herkenbaar, de tools die de vier aanraden voor

iedereen bruikbaar. Dat maakt deze Strandbal uniek in het landschap van tools voor het opzetten van een PPS. En zeer relevant. Want het regionale ecosysteem heeft de toekomst, als plek voor state of the art praktijkonderwijs, een wendbaar bedrijfsleven, een in de samenleving ingebedde overheid en een

“Houd de communicatie altijd open & transparant”

bron van nieuwe oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Dat is de reden dat de voorlopers in 2023 elk een ontwikkelbudget van 25.000 euro wonnen in de challenge Regionale Ecosystemen van MBOin2030.

En waarom de strandbal? Omdat je als pionier vooral niet moet vergeten te spelen en lol te hebben in de samenwerking. Een klassieke strandbal heeft acht gekleurde banen, die staan voor de acht stappen die leiden naar een succesvol ecosysteem. In de levenscyclus van een ecosysteem doorloop je die stappen vaak meerdere keren en steeds in een andere volgorde. Blaas af en toe nieuwe lucht in de strandbal. Gooi die bal eens samen op en kijk waar je uitkomt. De belangrijkste tip? Vaak is het gewoon een kwestie van beginnen.

Highlights

Nieuwe ambassadeurs

De partners die de innovaties van MBOin2030 de komende jaren verder gaan brengen stellen zich voor: Manon Geven van Npuls, Thessa Garcia van Rhee van de MBO Raad en Martijn Pepers van Katapult.

Wat vind je een mooie innovatie van MBOin2030?

Manon: Ik vind het heel waardevol dat het gesprek gevoerd is over gepersonaliseerd leren. Je ziet dat terug in bijvoorbeeld de praatplaat (Praatplaat Gepersonaliseerd leren.pdf). Door met elkaar beelden te vergelijken, juist ook vanuit de praktijk, is het geen vaag concept gebleven, maar heel concreet geworden. Bij Npuls gebruiken we deze kennis weer door met elkaar door te werken aan Leren zonder drempels.

Thessa: Een van de meest waardevolle innovaties van MBOin2030 vind ik de manier waarop het onderwijs de noodzaak ziet en voelt van het flexibiliseren van het onderwijs. Het onderwijs heeft daar grote stappen in gemaakt. Door praktijkgerichte experimenten en samenwerking met de arbeidsmarkt is zichtbaar geworden hoe we onderwijs beter kunnen laten aansluiten op de veranderende behoeften van lerende professionals én werkgevers. Dat de onderwijsorganisaties rekening moeten houden met wat de lerenden allemaal al meebrengen aan kennis en ervaring.

Martijn: Een prachtige innovatie binnen MBOin2030 is de ontwikkeling van de Strandbal. Deze publicatie, vormgegeven door de winnaars van de challenge ecosystemen, biedt waardevolle inzichten uit de praktijk die zij graag met je delen. Nuttig en inspirerend!

Hoe zie jij de toekomst van het mbo?

Manon: De toekomst van het mbo ligt wat mij betreft in samenwerking; zowel binnen het mbo als met het hbo en wo. De mbo-scholen en de mbo-sector als geheel zijn daarbij volwaardige partner, die veel met zich meebrengt: doe-kracht, samenwerking, en ontzettend veel pedagogisch-didactische expertise. Zo komen we samen tot één onderwijsruimte voor het vervolgonderwijs in Nederland. Hoe mooi is het als je als lerende daarin je talenten kunt ontplooiën op een manier die bij jou past, een leven lang?!

Thessa: Het mbo blijft een cruciale pijler in de maatschappij en de economie, zeker in een tijd waarin de arbeidsmarkt snel verandert. De toekomst

van het mbo ligt in een nog nauwere samenwerking met bedrijven en regionale netwerken, waardoor leren en werken steeds meer en een leven lang in elkaar overlopen. Tegelijkertijd blijft er behoefte aan een sterke basis van algemene basisvaardigheden, zoals kritisch denken en digitale geletterdheid.

Martijn: Werken in ecosystemen brengt onderwijs, bedrijven en de overheid samen om praktijkgericht leren te koppelen aan maatschappelijke uitdagingen en zo het mbo toekomstbestendig te maken. De echte innovatie zit in het verbinden van verschillende partijen en het duurzaam verankeren van samenwerkingen, waardoor zowel studenten als het werkveld optimaal profiteren. De toekomst van het mbo zie ik als een plek waar samenwerkingen tussen onderwijs en bedrijfsleven blijven zorgen voor hedendaagse, praktische toepassingen van innovaties en een duidelijke doorwerking hiervan naar het onderwijs.

Hoe wil jij de innovatie in het onderwijs verder brengen?

Manon: Bij Npuls willen we als onderwijsinstellingen in het vervolgonderwijs doorlopend samenwerken aan het beste onderwijs en leren zonder drempels. Daarvoor is heel veel innovatie nodig. Dat lukt het beste sámen. Ik draag graag bij door instellingen én andere organisaties te ondersteunen bij deze samenwerking.

Thessa: Met het Kennispunt MBO Leven Lang Ontwikkelen zetten we in op het delen en (door)ontwikkelen van de waardevolle inzichten en producten die in de afgelopen jaren vanuit meerdere initiatieven en (deel)projecten zijn ontstaan. Door praktijkervaringen en vraagstukken samen te brengen, ondersteunen we mbo-instellingen bij het vertalen van uitdagingen naar duurzame onderwijsverbeteringen. Daarnaast zorgen we ervoor dat de verbinding met beleidsmakers en het werkveld behouden blijft, zodat innovaties niet alleen een inspiratiebron blijven, maar ook daadwerkelijk impact maken.

Martijn: Door samenwerkingen tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven te blijven ondersteunen en aanjagen. De uitdagingen waar we nu voor staan, zijn te complex om alleen aan te kunnen. We moeten daarom blijven samenwerken, waarbij iedereen een stukje van de puzzel bijdraagt om tot een oplossing te komen.

Miranda Terpstra
conducteur

Je blijft een leven lang leren. Of je nu tegen het einde van je loopbaan zit, of er net aan begint. Het beroepsonderwijs speelt daar steeds meer op in. Miranda (52) ging volgens vrienden 'alle kanten op' in haar loopbaan, maar zelf ziet ze de rode lijn: ze wil mensen steeds beter helpen, ze een goed gevoel geven. Wendelisa (23) wil zich ontwikkelen tot een voorbeeld voor jongeren.

'Alle dingen die ik doe zijn puzzelstukjes'

Wendelisa Ragil
fotografe en filmer

ALLE
KANTEN
OP

MIRANDA

Miranda Terpstra (52): Vroeger speelde ik altijd in de kledingwinkel van mijn ouders. Al heel jong hield ik van alles wat mooi is. Dus ben ik Visual Merchandise gaan studeren, en leerde hoe ik een mooie etalage kon maken. Mijn eerste baan was in een grote kledingwinkel in Zwolle. Achterin verkochten ze kleding van Donaldson. Daar stond ik zelfstandig, heel leuk.

Zelf heb ik geen standaard jeugd gehad, dus toen ik gevraagd werd in de residentiële jeugdzorg te gaan werken was ik enthousiast. Ik kon me wel inleven in deze jongeren. Het vak leerde ik met interne trainingen. Het onregelmatig werken werd lastiger toen mijn oudste zoon werd geboren. Omdat ik met mensen wilde blijven werken, ben ik gastouder geworden. Dat heb ik wat langer gedaan: tien jaar.

Mijn carrière gaat voor buitenstaanders alle kanten op, maar voor mij zit er echt wel een lijn in: ik wil dat iedereen zich gezien voelt. Ik wil sfeer brengen, helpen. Na het gastouderschap wilde ik een paar jaar rust, dus heb ik met een groep mensen Stichting Wijdekerk opgericht voor LHBTI-rechten in de kerk. Ik hoorde van vrienden hoe dat op sommige plekken ging, vandaar. Ik bracht in kaart en help mensen individueel. Er is veel leed rond geaardheid. Maar ik heb wel Kees van der Staaij ontmoet. Aardige man. Geweldig toch?

Na nog wat jaren als storemanager wilde ik een functie zonder eindverantwoordelijkheid, want ik ben druk als mantelzorger voor mijn ouders. Dat werd conducteur. Het is heel dynamisch, super sociaal, mijn leukste baan tot nu toe. Ze doen vooraf een test om te kijken of je weerbaar genoeg bent. De mensenkennis die ik in al die functies heb opgedaan en mijn gevoel voor gastvrijheid komen goed van pas. Je hoort spannende verhalen over incidenten op de trein. Ik maak ook wel eens wat mee, maar ik denk dat ik goed kan de-escaleren. Dat heeft met je karakter te maken, maar ook met ervaring: je kunt situaties goed inschatten.

Als je authentiek bent, doe je je werk altijd beter. In de trein, maar ook in een winkel. Ook in de zorg werkt oprechte belangstelling. Het voordeel van mijn ervaring is dat ik autisme in de trein herken en erop kan anticiperen. Ik weet inmiddels een beetje wat ik breng in organisaties.

Ik haal mijn pensioen wel in deze functie. Deze baan heeft echt alles voor mij. Hoewel ik ook nog wel in de uitvaartzorg zou willen werken. Dat lijkt me inhoudelijk heel boeiend. Planmatig werken is niks voor mij. Ik maak altijd keuzes vanuit mijn hart.

WENDELISA

Toen ik veertien was, ontdekte ik tijdens het weekeindcollege dat ik veelzijdig ben. Ik ben breed inzetbaar, ik voel geen beperkingen. Dus ging ik kijken wat bij me paste. Het werd barista. Je kunt overal werken en het verdient goed. Ondertussen keek ik wat bij me paste. Ik heb zelf een onrustige jeugd gehad, dus ik dacht aan de opleiding social work, om andere jongeren te kunnen helpen. Helaas wordt het diploma niet erkend in het buitenland, en ik houd enorm van reizen. Daarom koos ik voor medische biologie. Ondertussen ben ik een eigen bedrijf aan het opbouwen in contentcreatie.

Vanuit het medisch lab ben ik naar de opleiding film en audiovisuele media gedaan. Eerst op de Nederlandse academie voor beeldcreatie, maar die was vooral heel duur. Daarna naar de HKU in Utrecht, die weer wat te kunstzinnig was. Ik wilde sneller leren want ik had al veel praktijkervaring, en me richten op storytelling en documentaire. Ik wil mensen online helpen met mijn content. Betekenisvol werk doen.

Alle dingen die ik doe zijn puzzelstukjes die het eindresultaat gaan vormen. Biomedisch, sport en gezondheid, en contentcreatie. Dat wordt uiteindelijk een geheel. Ik geloof dat God uiteindelijk alles bij elkaar brengt. Dat staat in Jesaia 60:22: The lord will make it happen when the time is right. En in Johannes 13:7: Je zult nu niet begrijpen wat ik doe, maar later wel. WMijn moeder stond erop dat ik bij een christelijk Surinaams pleeggezin kwam dat naar de kerk ging. Daar ben ik haar heel erg dankbaar voor. Ik zoek nu naar een stabiele basis en meer rust.

Nu heb ik een tussenjaar, omdat ik ziek werd. Ik kreeg eczeem over mijn hele lichaam. Ik had zes jaar achter elkaar gestudeerd zonder pauze. Nog steeds vroeg ik me af: wat wil ik? Toen kreeg ik ineens een half miljoen views met een filmpje op Tiktok, over mijn behandeling en hoe ik eruit zag. Ik leg in het filmpje uit hoe je met een gezonde lifestyle eczeem kunt beperken. En ik maak mijn eigen bodybutter. Op het vwo leerde ik goed onderzoek doen en verhalen maken, voor het medische verhaal had ik veel aan mijn opleiding biologie en filmen kan ik ook. Nu wil ik de studie medische biologie nog heel graag afronden.

Content maken is een van mijn dromen. For the time being. Als jong meisje wilde ik eigenlijk stiekem profvoetballer worden. Een vriendin speelt bij AC Milan en het Nederlands elftal. En ik ken al een scout. Vlak voordat ik ziek werd ben ik lid geworden van een club. Maar voetballen was toch lastiger dan ik dacht! De techniek is niet zo'n probleem, maar het teamwork! Ik kan best wel veel, dat is het probleem. Dat geeft keuzestress.

Op mijn vijftigste wil ik miljonair zijn, of in elk geval een vermogende vrouw. Een inspiratiebron voor jongeren. Omdat ik zelf uit een lastige situatie kom. Dat vermogen wil ik gebruiken om andere kinderen een stabiele basis te bieden. En ik wil heel graag relaxt leven.

Cees Brouwer, Ruud Duvekot en Marc van der Meer zijn vanaf het eerste begin betrokken bij MBOin2030. Het Ministerie van OCW maakte zes jaar geleden bekend met de samenleving te willen samenwerken aan toekomstbestendig beroepsonderwijs. Er ontstond een groot en divers gezelschap dat enthousiast meedacht met beleidsmakers. Margot Felix haakte wat later aan. Ook zij herkent het enthousiasme van het samen aan toekomstbestendig onderwijs werken. Zij werkte samen met Nanke Kraehe, nu programmaleider MBOin2030 en vandaag gespreksleider.

De beweging begon met twee grote werkateliers. Driehonderd mensen in en om het beroepsonderwijs formuleerden samen vijf thema's die het verschil zouden kunnen maken. Zo ontstond een beeld van het beroepsonderwijs in 2030. Om de thema's verder uit te werken konden werkgroepentekkers een werkvorm voor hun thema pitchen. Cees stelde voor het thema dialogisch valideren een MOOC voor, een grote, online cursus waarin gezamenlijk naar oplossingen gezocht werd. Marc van der Meer leidde het thema Nieuwe taken en rollen van docenten, Wim van Amersfoort Centra voor Innovatie en Beroepsonderwijs (CIB), Tsjerk Bottema Regionale Ecosystemen en John Schobben Gepersonaliseerd leren. 'We waren verrast door de massale reacties op de MOOC' glundert Cees. 'We hebben veel meer kennis opgehaald dan we van tevoren konden vermoeden.' Ruud vult aan: 'We hebben een praktisch toepasbare manier gevonden om valideren in het onderwijs in te zetten. Dat gaat echt een verschil maken.'

Inspiratie

Margot Felix haakte aan bij de werkgroep Regionale Ecosystemen. Op dat moment was ze zelf bezig om een grote publiek-private samenwerking op te zetten in het beroepsonderwijs en de chemische industrie in het zuiden: CHILL. Ze was verrast: 'Wow, dacht ik, je mag zomaar met het ministerie meedenken!' Ze haalde inspiratie uit MBOin2030 voor haar eigen werk. Toch mocht het van haar wel wat sneller gaan allemaal: 'soms voelde het als een Poolse landdag. Ik vroeg me wel af: hoe open moet een aanpak zijn? Maar ik heb heel veel geleerd de afgelopen jaren over regionale ecosystemen.'

De kennis over de vijf thema's werd vastgelegd in een rapport. Toen werd het tijd om de thema's in de praktijk te gaan testen. Per thema is een challenge uitgezet, waarvoor teams van onderwijsinstellingen, bedrijven en andere organisaties zich konden inschrijven. Het CIB en regionale ecosystemen hadden zoveel overlap dat het een thema werd, met Margot Felix en Nanke Kraehe en later Wim als ambassadeurs. Samen met een groep deskundigen, een community of thoughts noemt Margot het, sprak ze door wat de praktijk nog nodig had. De conferentie daarover ziet ze als een belangrijke mijlpaal voor haar thema. Deskundige partners als Katapult en Daniëlle de Boer haakten aan en zorgden voor nog

meer kennis. De challengevraag werd daardoor heel helder. Uiteindelijk hebben vier voortrekkers die als winnaar uit de bus kwamen een publicatie gemaakt over de vraag: hoe verduurzaam je regionale ecosystemen?

Microverhalen

De challenges werden uitgezet binnen de inkoopregels van de Rijksoverheid. Die regels pasten niet echt bij de open aanpak, constateren de ambassadeurs. Dat leverde frustratie op. Margot had daar de minste moeite mee. 'We zagen mooie resultaten terug. Mensen gingen er echt voor.' De uitkomsten van de challenges dialogisch valideren en gepersonaliseerd leren vormen samen microverhalen die doorverteld kunnen worden in het hele beroepsonderwijs en daar grote veranderingen voor de student teweeg kunnen brengen, vertelt Ruud. Waarbij Cees duidelijk wil maken dat gepersonaliseerd leren niet hetzelfde is als gepersonaliseerd onderwijs. 'De burger moet er beter van worden, niet de mbo-instelling of werkgever.'

"Wauw, je mag zomaar met het ministerie meedenken!"

Heeft de open aanpak gebracht wat de ambassadeurs ervan hoopten? Margot heeft gemerkt dat het blijvende inspanning vergt om mensen op inhoud met elkaar te verbinden. Anders gaat het gesprek snel terug naar het eerste idee. 'Ik had soms wel wat meer willen sturen', zegt ze. 'Je wilt geen vluchtige resultaten.' Cees grijpt terug naar het beeld van het begin: de zwerm. 'Een zwerm heeft geen vogel die de baas is. Geluiden die niet direct door iedereen omarmd worden, moeten ook aandacht krijgen. Dat bepaalt ook waar de zwerm terecht komt.'

INSPIRATIE VAN DE MENSEN ACHTER MBOin2030

we werken met de werkelijkheid die er is"

- Gemma van der Ploeg

Vergeet als pionier vooral niet te spelen en lol te hebben"

- Loucette Reppenhagen

Ik hoef geen eindexamen meer te doen. Dat is zo'n opluchting"

- Studente van de opleiding Urban Sport Trainer

Een zwerm heeft geen vogel die de baas is"

- Cees Brouwer

